

DUSZPASTERSTWO RODZIN
W SŁUŻBIE MAŁŻEŃSTWU I RODZINIE
40 lat Specjalizacji Duszpasterstwa Rodzin
Lublin, 11 maja 2011 r.

Symposium naukowe otworzył Dziekan Wydziału Teologii ks. prof. Mirosław KALINOWSKI. Ks. Dziekan przywitał J.E. Biskupa Elbląskiego Jana Styrnę, absolwenta Duszpasterstwa Rodzin. Uczestników sympozjum powitał i wprowadził w tematykę sympozjum Dyrektor Instytutu Teologii Pastoralnej i Katechetyki ks. prof. Ryszard KAMIŃSKI.

Część pierwszą sympozjum poprowadził ks. prof. Wiesław ŚMIGIEL. Referat pt. *Powstanie, rozwój i kierunki badań Specjalizacji Duszpasterstwa Rodzin* wygłosił ks. dr Antoni TOMKIEWICZ. Prelegent przedstawił tło historyczne, w którym ukazał formalne powstanie Sekcji Duszpasterstwa Rodzin na Wydziale Teologii w 1970 r. Tworzyły ją dwie katedry: Katedra Katechetyki i Katedra Psychologii Duszpasterskiej. Kierownikiem Katedry Psychologii Duszpasterskiej został wówczas ks. prof. Piotr Poręba. W 1973 r. Sekcja Duszpasterstwa Rodzin została przemianowana w Specjalizację Duszpasterstwa Rodzin i włączona do Instytutu Teologii Pastoralnej KUL. W 1974 roku Katedra Psychologii Duszpasterskiej została zastąpiona założoną przez ks. prof. P. Porębę Katedrą Pedagogiki Rodziny i funkcjonowała w ITP do 2001 r., kiedy to Katedra Pedagogiki Rodziny została przemianowana na Katedrę Duszpasterstwa Rodzin w związku z powstaniem na Wydziale Nauk Społecznych katedry o tej samej nazwie. Obecnie odpowiedzialny za Katedrę Duszpasterstwa Rodzin jest ks. prof. R. Kamiński. W 2009 r. ITP KUL został podzielony na Instytut Teologii Pastoralnej i Katechetyki oraz Instytut Liturgiki i Homiletyki. W skład ITPiK weszły cztery specjalizacje, m.in. Specjalizacja Duszpasterstwa Rodzin. Ks. A. Tomkiewicz wymienił i omówił kierunki badań Specjalizacji Duszpasterstwa Rodzin. A są nimi: wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania życia małżeńskiego; wychowanie w rodzinie i jego psychologiczno-społeczne uwarunkowania oraz duszpasterstwo rodzin. Na zakończenie swojego wystąpienia prelegent wymienił wszystkich pracowników Specjalizacji Duszpasterstwa Rodzin, zarówno zmarłych jak i obecnie troszczących się o jej rozwój.

Temat *Duszpasterstwo rodzin jako refleksja naukowa* w kolejnym referacie przedstawił ks. prof. R. KAMIŃSKI. W swoim wystąpieniu prelegent omówił trzy podstawowe rzeczywistości, których dotyka duszpasterstwo rodzin. Są nimi: duszpasterstwo jako przedmiot wykładany na uczelniach w obrębie teologii pastoralnej szczegółowej, troska Kościoła o małżeństwa i rodziny oraz struktury Kościoła katolickiego. Refleksja naukowa ocenia dotychczasową działalność, stawia wnioski i postulaty na przyszłość, proponując określony model duszpasterstwa rodzin. Troska Kościoła zmierza do wyrobienia świadomości w rodzinie chrześcijańskiej, że jest ona odpowiedzialna za relacje między małżonkami, za religijne wychowanie dzieci, przyszłość narodu i losy Kościoła.

Struktury powołano, aby praca duszpasterstwa rodzin była planowa, powszechna i skuteczna. Na zakończenie prelegent zaznaczył, że rzeczywistości teorii i praktyki są ze sobą ściśle powiązane i przenikają się. Między teorią i praktyką winna zachodzić jakościowa przemiana. Teoria potrzebuje weryfikacji przez praktykę, praktyka duszpasterstwa rodzin potrzebuje oceny w kontekście istniejącej teorii.

Referat pt. *Rodzina drogą Kościoła* wygłosił ks. prof. Bronisław MIERZWIŃSKI z UKSW. Prelegent odniósł się do refleksji teologicznej poprzedzającej analizę rzeczywistości ziemskiej, która jest odczytywaniem znaków czasu w duchu Soboru Watykańskiego II. W szczególny sposób ukazał koncepcję rodziny, jej rolę w odniesieniu do jednostki i społeczeństwa, Kościoła i narodu. Fundamentem rodziny jest małżeństwo, rozumiane jako prawnie uznany związek mężczyzny i kobiety, a dla chrześcijan ma wymiar sakramentalny. Kościół natomiast jest instytucją Bosko-ludzką, założoną przez Chrystusa w celu prowadzenia ludzi do zbawienia. *Rodzina jest drogą Kościoła*, która swymi korzeniami sięga kluczowej prawdy wiary zawartej w nauczaniu Chrystusa *Ja jestem drogą, prawdą i życiem* (J 14, 6). Prelegent w założeniach fundamentalnych wskazał na kluczowe zadania, jakie stają przed duszpasterstwem rodzin. Są one następujące: głosić prawdę o rodzinie, wskazywać na zagrożenia płynące ze współczesnego świata, pomóc jej w realizacji powołania otrzymanego od Stwórcy oraz umiłowania rodziny. Kończąc, ks. B. Mierzwiński wskazał na dwie płaszczyzny troski Kościoła o rodzinę: pierwsza z nich to przypomnienie światu prawdy o rodzinie, drugą natomiast stanowią różnorodne formy działalności Kościoła na płaszczyźnie: instytucjonalnej, charytatywnej i naukowej.

Przedpołudniową część sympozjum poprowadził ks. dr Zbigniew ZAREMBSKI – Prodziekan Wydziału UMK we Włocławku. Tę część sympozjum naukowego rozpoczęła dr hab. Beata PARYSIEWICZ referatem pt. *Troska duszpasterstwa rodzin o małżeństwo*. Referująca odniosła się do troski duszpasterstwa rodzin wobec małżeństwa i rodziny, a dotyczy ona: działalności duszpasterstwa rodzin, w których zakres wchodzi wzmocnienie instytucjonalnego wymiaru małżeństwa; pomoc w rozwoju więzi psychicznej w małżeństwie; pomoc w rozwoju więzi sakramentalnej i więzi moralnej oraz pomoc w rozwoju więzi społecznej i kulturowej. B. Parysiewicz przedstawiła troskę o pracowników zarówno duchownych jak i świeckich pracujących w duszpasterstwie rodzin. Pracownicy duchowni, oprócz formacji podstawowej w seminarium duchownym, winni uczestniczyć w formacji ciągłej, podejmując studia podyplomowe, pracę na rzecz ruchów małżeńskich i rodzinnych oraz uczestnictwo w rekolekcjach kapłańskich. Pracownicy świeccy winni natomiast zaangażować się w pracę z małżeństwem i rodziną, uczestniczyć w rekolekcjach dla pracowników Duszpasterstwa Rodzin oraz pogłębiać wiedzę przez specjalistyczne studia. Na zakończenie wystąpienia prelegentka zwróciła uwagę, że troska duszpasterstwa rodzin o małżeństwo i rodzinę winna wyrażać się w nauczaniu Kościoła, komunikatach Episkopatu Polski, listach pasterskich, podręcznikach itp. Działania te winny zmierzać ku obronie prawidłowej definicji małżeństwa, ochronie jego nierozzerwalności, promocji małżeństwa w oparciu o ideał miłości chrześcijańskiej oraz powstawanie specjalistycznych poradni rodzinnych i Centrum Pomocy Rodzinie.

Zadania duszpasterstwa rodzin, w kolejnym referacie, przedstawił ks. dr Jarosław KAMIŃSKI. Prelegent na wstępie wymienił zadania, jakie rodzina winna spełniać,

a następnie je omówił. Zaliczamy do nich: obronę życia ludzkiego, przygotowanie do małżeństwa i życia w rodzinie, pomoc rodzinie, poradnictwo rodzinne i pedagogizację rodziców oraz troskę o rodziny w sytuacjach trudnych i nieprawidłowych. Kończąc swoje wystąpienie referujący zaznaczył, że zadania duszpasterstwa rodzin to przede wszystkim planowe i celowe działania Kościoła zmierzające do urzeczywistnienia zbawczego planu dotyczącego małżeństwa i rodziny.

Problematykę dotyczącą *Troski duszpasterstwa rodzin o narzeczonych* podjął ks. dr Grzegorz PYŻLAK. Prelegent w swoim wystąpieniu ukazał czym jest narzeczeństwo i jakie są jego cele; troskę duszpasterstwa rodzin wobec osób przeżywających narzeczeństwo oraz współczesne zagrożenia narzeczeństwa. Podsumowując swoje wystąpienie ks. G. Pyżlak przedstawił postulaty pastoralne, w których ukazał obecną sytuację młodzieży, która ma raczej okazjonalny kontakt z Kościołem i zaniedbuje praktyki religijne. Mimo to, wiele osób prosi o ślub kościelny. Przed Duszpasterstwem Rodzin stoi wiele wyzwań, jednym z ważniejszych jest ukazywanie narzeczeństwa jako czasu, który jest darem Boga, czasem łaski, w którym obecny jest Bóg, aby błogosławić, pomagać i towarzyszyć kandydatom do małżeństwa.

Zagrożenia małżeństwa i rodziny przedstawił ks. dr Jacek GOLEŃ. Referujący zaznaczył, że można zauważyć pewną hierarchię zagrożeń małżeństwa i rodziny, u której podstaw leżą zagrożenia etyczne i religijne. Dokonał podziału na zagrożenia: 1) etyczno-religijne, m.in. zakłamanie prawdy o mężczyźnie i kobiecie, egocentryzm, degradacja wartości, konsekwencje religijne i moralne wolnych związków; 2) socjologiczne, do których można zaliczyć m.in. osłabienie więzi społecznej i wartości zbiorowych prowadzące do upadku rodziny, postawy feministyczne, ruchy lewicowe zagrażające rodzinie; 3) biologiczne (zdrowotne), należy zaliczyć tutaj: skutki stosowania antykoncepcji, aborcji, czynniki cywilizacyjne (zatrucie środowiska); 4) psychologiczne, do których zalicza się m.in. niedojrzała i zaburzona osobowość narzeczonych, osłabienie więzi osobowych w rodzinie, kryzys wzorców osobowych w rodzinie; 5) pedagogiczne, np. niezauważanie rodzicielstwa jako daru Bożego, ujemne skutki wychowania w rodzinach niepełnych i z uzależnieniem oraz 6) niektóre słabości praktyki duszpasterskiej, takie jak: kryzys przygotowania do małżeństwa, ogólnikowe przekazywanie nauczania moralnego Kościoła, niewielkie zainteresowanie Kościoła troską o związki niesakramentalne i małżonków w sytuacjach nieprawidłowych. Podsumowując swoje wystąpienie ks. J. Goleń odwołał się do słów Adhortacji apostołskiej *Familiaris consortio*, w której mowa jest, że szczególną formą miłości wobec rodziny w dzisiejszych czasach „jest przywrócenie jej zaufania do samej siebie, do własnego bogactwa natury i łaski, do posłannictwa powierzonego jej przez Boga” (FC 86).

Dyskusję po wygłoszonych referatach poprowadził ks. A. TOMKIEWICZ. Temat dyskusji brzmiał *Perspektywy małżeństwa i rodziny*. Prowadzący ukazał płaszczyzny, na które warto zwrócić uwagę podczas dyskusji. Głos w niej zabrali: ks. prof. B. Mierzwiński, ks. prof. M. Kalinowski, ks. prof. W. Śmigiel, prof. U. Dudziak, dr hab. B. Parysiewicz, ks. J. Goleń, ks. R. Bieleń, ks. prof. R. Kamiński. Dyskutowający wskazali na problem skuteczniejszego oddziaływania duszpasterstwa rodzin na życie małżeńskie i rodzinne. Podjęto zagadnienie: w jakim znaczeniu winien być używany termin „duszpasterstwo rodzin”. Czy ma on oznaczać subdyscyplinę teologii pastoralnej lub części teologii pastoralnej szczegółowej, która wypracowuje podstawy,

normy, zasady dla działalności duszpasterskiej ukierunkowanej na rodzinę? Czy ma oznaczać działalność duszpasterską zaadresowaną do osób tworzących rodzinę lub przygotowujących się do jej założenia? Uczestnicy dyskusji zauważyli, że często w pracy z małżeństwami i rodzinami widać brak podstaw teoretycznych. Chcemy działać, gdy okazuje się, że nieznane są podstawy teoretyczne. Teoria i praktyka są ze sobą ściśle powiązane, komplementarne. Działalność duszpasterska, ukierunkowana na małżeństwo i rodzinę, oderwana od refleksji naukowej byłaby niepogłębiona. Podobnie teoria bez praktyki stałaby się tylko refleksją życzeniową.

Symposium naukowe podsumował ks. prof. R. KAMIŃSKI postulując, by Duszpasterstwo Rodzin służyło małżeństwu i rodzinie. Na zakończenie ks. Profesor podziękował prelegentom, przybyłym gościom i wszystkim uczestnikom za udział i zabrany głos.

Opracował Ks. Grzegorz Pyżlak
Instytut Teologii Pastoralnej i Katechetyki KUL

Ks. Krzysztof Gąsek i. *Das Profil des Geistes in den Sakramenten. Pneumatologische Grundlagen der Sakramententheologie. Darstellung und Reflexion ausgewählter römisch-katholischer Entwürfe.* Münster: Unwersytet Westfalski 2008 ss. 492. ISBN 978-3-402-11366-0.

Po Soborze Watykańskim II w teologii, a głównie w eklezjologii, zaczęto podkreślać elementy pneumatologiczne. Wskazując, że Kościół swoje źródło posiada nie tylko w Jezusie Chrystusie, ale w takiej samej mierze w Duchu Świętym. Kościół cechuje struktura trynitarna. Był on odwiecznym postanowieniem Ojca, w celu wyniesienia ludzi do uczestnictwa w życiu Boga. Konkretna realizacja nastąpiła w Chrystusie, do którego ludzie mają stać się podobni. Cały proces zjednoczenia z Bogiem dokonuje się we wspólnocie Kościoła, który objawił się i ukonstytuował przez zesłanie Ducha Świętego (por. KK 2). Duch Święty prowadzi dzieło zbawienia do spełnienia, a więc Trójca Święta znajduje się zarówno u początków, jak i u celu drogi Kościoła. W taki nurt rozważań o Kościele, a konkretnie o jego sakramentalnym wymiarze, wpisuje się rozprawa ks. Krzysztofa Gąseckiego pt. *Das Profil des Geistes in den Sakramenten. Pneumatologische Grundlagen der Sakramententheologie. Darstellung und Reflexion ausgewählter römisch-katholischer Entwürfe.*

Recenzowana dysertacja próbuje odpowiedzieć na pytanie: jak dalece we współczesnych projektach sakramentologicznych brany jest pod uwagę aspekt pneumatologiczny? Analiza została dokonana na podstawie dzieł współczesnych teologów katolickich: W. Hryniewicza, L. Liesa, H. O. Meuffelsa, H. Vorgrimlera, T. Schneidera. Chce przez